

Шапінко В. О., Помозова О. В.

Науковий керівник: Іжевський П. Г., д.е.н. доцент

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

СТАН КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Капітальні інвестиції є важливою складовою економіки будь-якої країни. Їх розвиток дозволяє підвищувати конкурентоспроможність підприємств, забезпечувати економічне зростання і зменшувати соціальну напруженість. Україна зіткнулась з численними економічними проблемами в останні роки, такими як криза на ринку праці, регіональна нерівність та недостатній рівень якості життя. Однією з причин цих проблем є недостатня активність капітальних інвестицій в економіці країни. У зв'язку з цим дослідження актуальної теми дозволить проаналізувати сучасний стан капітальних інвестицій в Україні та визначити шляхи їх покращення.

Податковий кодекс України (ст. 14) визначає капітальну інвестицію як господарську операцію з придбання будівель, споруд, іншого нерухомого майна, інших необоротних активів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до положень цього Кодексу [1].

Щоб більш детально вивчити та зрозуміти специфіку капітальних вкладень, пропонуємо розглянути їх класифікацію, наведену в таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація капітальних інвестицій

Капітальні інвестиції	
Інвестиції у матеріальні активи	Інвестиції у нематеріальні активи
Інвестиції в земельні ділянки;	Інвестиції в бази даних та програмне забезпечення;
Інвестиції в житлові комплекси;	Інвестиції у ліцензії, патенти, права на користування природними ресурсами та майном;
Інвестиції в транспортні засоби;	Інші нематеріальні активи.
Інвестиції в основні засоби, зокрема машини, устаткування та інвентар;	
Інвестування у нежитлові комплекси.	

Джерело: складено авторами на основі джерела [1].

З таблиці 1 можна виділити такі важливі визначення. Капітальні інвестиції — це витрати на нове будівництво, розширення, реконструкцію або реконструкцію існуючих основних засобів як виробничого, так і невиробничого призначення. Затрати на капітальний ремонт будівель, споруд та інших основних засобів не включаються до капітальних інвестицій, а тому не можуть бути віднесені до інвестицій. Капітальні інвестиції включають лише капітальні витрати на капітальне будівництво та реконструкцію чи реставрацію.

Джерелами фінансування капітальних інвестицій були і будуть переважно самофінансування підприємств і організацій. Важливим показником для дослідження є індекс капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, який дає змогу оцінити реальну інвестиційну ситуацію (табл. 2).

Таблиця 2 – Індеси капітальних інвестицій за видами господарської діяльності у 2019-2021рр.

Вид діяльності	2019	2020	2021
Сільське, рибне і лісове господарство	108,5	90,0	54,7
Промисловість	122,2	134,7	56,4
Будівництво	86,1	109,8	60,3
Транспорт, поштова та кур'єрська діяльність	121,9	96,6	56,8

Джерело: складено авторами на основі джерела [2].

З даних таблиці 2 можна зробити висновок, що найбільш ефективно розвивався промисловий сектор. Падіння інвестицій в Україну у 2020 році було вражаючим як в історичному, так і в міжнародному масштабах, як видно з таблиці. Зниження індексу капітальних витрат у 2020 році свідчить про те, що і без того слабка вітчизняна економіка стає менш конкурентоспроможною. Факторами, що призвели до таких показників, є стрімке падіння споживання домогосподарств, пандемія Covid-19, а згодом і російське військове вторгнення 24 лютого 2022 року. Водночас було підтверджено, що у 2021 році індекс інвестицій в основний капітал значно зростає порівняно з 2018 та 2019 роками завдяки кількісному послабленню та фіскальному стимулюванню. Ці концепції характеризуються як прямими субсидіями підприємствам і домогосподарствам, так і непрямими субсидіями, такими як купівля центральним банком корпоративних акцій і облігацій на ринку.

Аналіз капітальних інвестицій за видами економічної діяльності показує, що найбільшими є капітальні інвестиції промислових підприємств (32,8 % від загального обсягу). Підприємства сільського, рибного та лісового господарства (28,1 %) та будівництва (16,8 %) також інвестували значні кошти. За даними НБУ, обсяг капітальних інвестицій в Україні зменшився з 21,9 % у 2019 році до 20,3 % у 2020 році від ВВП. У 2021 році на тлі пандемії COVID-19 відбулось подальше зменшення капітальних інвестицій до 19,5 % ВВП [3]. Відтак, Україна продовжує посідати одне з останніх місць у світовому рейтингу капітальних інвестицій. Значна частина з цих інвестицій спрямовується на оновлення та розвиток інфраструктури.

Отже, проаналізувавши наведену тематику, можна зробити висновок, що в сучасних умовах Україна стикається з необхідністю посилення розвитку інвестиційних процесів. Структурне та якісне оновлення виробництва, розбудова ринкової інфраструктури відбувається здебільшого за рахунок капітальних інвестицій. Чим вищий обсяг інвестицій і вища ефективність, тим швидше ми побачимо підйом на ринку. З іншого боку, недостатнє інвестування призведе до зниження конкурентоспроможності національної економіки, зменшення обсягів виробництва, зростання собівартості продукції, що загострить проблему інвестиційного потенціалу держави, наслідком чого стане скорочення інвестиційної діяльності.

На нашу думку, розширення інвестиційних можливостей для суб'єктів господарювання має ґрунтуватися насамперед на покращенні якості фінансової системи шляхом посилення ефективності фінансових інститутів, зміни поведінки країн та бізнесу від споживання до інвестицій. Зміна не тільки стабілізує економічний розвиток, а й вивести українську економіку з кризи на новий рівень конкурентоспроможності.

1. Податковий кодекс України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Національного банку України. Електронний ресурс. URL: <http://www.bank.gov.ua/>.
4. Polinkevych O. Development of enterprise in innovation university. *KELM*. 2018. № 3 (23). P. 137–148
5. Полінкевич О. М. Інклюзивний розвиток підприємств як вимір економічного зростання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2019. № 15(43). С. 48–53. DOI: 10.25264/2311-5149-2019-15(43)-48-52
6. Філатов К., Тринчук В. Особливості розвитку INSURTECH. *Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи»*, Київ. 2021. С.227-229. https://feu.kubg.edu.ua/images/stories/Departments/KFE/2022/Zbirnuk_tez_dopovidei_8122021.pdf